

Metin :I  
Söyleyen: İsmail TONUUK  
Derlenen Yer: Lopnor Küzlek  
Konu : Koşma

1.Çara denilen yerde okul yaptırıp, okula Tohtimen adlı kişiyi müdür yaptı. Tongniyaz (Çaralı İsmail Tonuk'a karşı koşma söyleyen kişi)'ın boynunu (Tongniyaz'ın boynu eğriymiş) yük eyerine tahta perde yaptı. 5. Yük eyeri tokumassan, davarın yara olur, bize karşı koşma söylemedim diyorsun. Bu senin bana yaptığın hiledir. Senin söylediğin koşmalarını 10. her zaman duyuyorum, ey ...(küfür kelimesi var), gel koşma söyleyerek atışalım, burada durma

Metin :II  
Söyleyen: İsmail TONUUK  
Derlenen Yer: Lopnor Küzlek  
Konu : Koşma (Çarilıların Küzleklilere cevabi)

1.Danayi kesip, Şavaza denilen döngenlerden kaçtılar. Kapıyı kırıp eve girip, Baki ağa denilen kişinin eşyalarını alıp kaçmıştınız. 5.Mescidin keçelerini çalıp kaçarken, bir çobanla karşılaşp, kaçmıştınız. Büyük kazanı kaynatıp omaç yapıp babanın adağını ver. 10. Haram öküzün yağını kullanıp babanın kırkını ver, arkadaş İsmail. Ben şimdiye kadar sen için koşma yazmamıştım. Sizler pantolonunuzun ağına kumaş alıp dikmeye kıyamayıp, çuvaldan dikmemiş miydiniz? 15. Sen Roza abla (İsmail Tonuk'un ablası)'nin başındaki kelliğe bak. Kafasını kaplamış değilmi?

Onların yaptığı naldan size ne? 20.Siz gölcüler (gölde yaşayan canlılar) kurbağaları da yeyip bitirdiniz. Benim ablamın yüzü yanmıştı, nerede beneği olsun?

Metin :III

Söyleyen: İsmail TONUİK

Derlenen Yer: Lopnor Küzlek

Konu : Koşma

Küzleklilerin Çarıllara cevabı

1. Ben devenin yavrusuna binerek yola çıktım. Sercu (Lasa tarafı, yani Moğolların kebisi demek)'nun Kalmakı'na nezmi yaptım, onu kendi ağzımla iki cümle metedeyim: Bütün köydekiler yeniden kel olmuş değil mi?

Çarılların Küzleklilere Cevabı

5.Bizim kimilerimiz yeniden kel olmuşuz. Siz iyice bakın, kendinizin soy-sopunuzu iyi bilin. Sizin dedelerinizden miras kalan şey şu, domuzu öldürüp derisine bürünün, yani domuzun derisine gir (Küzlekte Toñguzluk 'Domuzluk' adında bir yer varmış, onun için onları domuz yer derler.

Metin : IV

Söyleyen : Abdurrehim BAY

Derlenen Yer :Lopnor Miren

Konu :Kara Koşunlular koşması

1. (Çarkılıktan gemiyle gelirken) Müñgüz Astı denilen yere geldiğimizde güneş battı. Ben Dural'a yatsı zamanında geldim. Sevgilim seni övüp, sana ün kazandırsam diye bir arzum var.

5. Sevgilimin gözü tutku,

Sevgilimin gözü tutkuydu,

boynuna astığı muskaldı.

Geçen yılında Abdal denilen yerde,

korkunç bir olay olmuştu.

10.Senin güzelliğın farklı.

Sen farklı bir güzelsin,  
dünya'nın güzelliği senin yüzünde toplanmış mıydı?  
ben bu sözümü söylemek istersem,  
düz yere çıkıp bağırırım.

15.Beni beyler kendi aralarına alırlar.

Beyler kendi aralarına alırlar,  
Çöller benim göz yaşıyla ıslandı,  
senin suratın ablalara benziyor,  
ıslak yerdeki izin (anlamı anlaşılmıyor)

20.Kasen bakır leğenin üzerinde.

Bakır tabak porselen tabak ile birlikte,  
ben (yaşı- bu kelimenin anlamı bilinmiyor)  
Yaşı ile baka geldim.  
ben burada şimdi öldüm deyim mi?  
iyiyle birlikte yaşamadan?

25.Bahtımı sana adayıp, sağlığını dileyim.

Bahtımı sana adayıp(?)  
neden sana - sevgili yarımı sevmeden?  
Sevgilim süslenip,  
yine gezmeye gelir.

30.Onu kendi isteğine bırakmadı.

Onu kendi isteğine bırakmadı,  
o başka tarafa bizden bıktığı için gitti.  
Hançeri kendimize saplayalım,  
biz de Zühre gibi olup,

35.suhsur gibi boyunu söğüt ağacı gibi diye bileyim.

Suhsur gibi boyunu söğüt ağacı gibi diye bileyim,  
onlar doğru düşünmediler,  
iyi olduğunu duydum,  
orada hanların giydiği ipek kumaşlar,  
40.o cemaattan sor.

Metin : V  
Söyleyen : Abdurrehim BAY  
Derlenen Yer :Lopnor Miren  
Konu : Atasözleri, deyimler, bulmacalar ve cümleler

1.Onak onak'a gelmedi, arkadaki yâr mısır ekmeye yaramadı.

Vergiyi kim verir? - ahmak, buğdayı kim biçer? - arkada kalan.

Kötü çuval yamaklığa yarar, kötü adamın burnu havada.

Dünyayı sel basmış, ördeğin tüyü ıslanmamış.

5. Aymak ağasıyla, kadın kocasıyla güzeldir.

Kocaya versem kaçarsın, başkaların sinekliğini açarsın.

Namaz kılan işi yok kişi, oruç tutan aşı yok kişi.

Dilimin kısalığı, Seyid'in (oğlunun ismi) küçüklüğü.

Küçük söğüt ağacını terip bitiremeyiz,  
10.sert deriyi eğip. (Bulmaca, cevabı: Yıldız ve bulut)

Uzun kütüğün gölgesi yok.  
(Bulmaca, cevabı: yol)

Selamın sapı, imanın kapı, ettehyatunun yan ağacı.  
(Bulmaca, cevabı: el, ağız ve ayak)

Kulağı kuyruğunun yanında, bağırsağı kursağının dışında.  
(Bulmaca, Cevabı: rübp)

Gök sert gördüğünde büyür.  
(Bulmaca, cevabı: kavun)

15.Hava açık, yıldız serpiç.  
(Bulmaca, cevabı: omac ve üzerindeki iğde)

Loppas yerinden kalkmaz.  
(Bulmaca, cevabı: tandır)

Kır başında kırmızı horoz.  
(Bulmaca, cevabı: yeni doğan ay)

Annemin de doğduğu yer Şotañ.

Mezze yaparak içemezsiniz.

20.Babanıza sık sık mektup yazıyor sunuzdur?

Babamların yanına gidip geleceğim.

Bugün başım ağrıyor.

Bizim eşeği nereye bağladın?

Benim hanımımın durmadan midesi bulanıyor.

25.Bununla bitti zannettik.

Hayalına ne geldi?

Eskiden Yusuf'un otak yaptığı yeri biliyor musun?

Mendil ile çaydanlığı tuttuğun için canımı alıcağım.

Dudaklarım patlamış.

30.Hastalığım ağırlaştı.

Könçi inşa edildiğinde genç idim.

Bu eşeği götürürsen bana karşı koyabilirsin dedim.

Bu kadar yapmazsa olmaz.

Islanmış.

35.Ceketini giy.

Sofrayı temizle.

Siz öyle böyle yapıncaya kadar o gelir.

Dişleri kalmamış, konuşmaları eksik çıkar.

Dokuz atıya yüzlendi.

40.Dün de en az yüz balıktı.

Uçarak ölse öter bir yere konduğunu görmedik.

Hadi yürü, annen orada duruyor.

Ne zaman bırakırsa, alırız.

Benim ile öcleşmeyin.

45.Kendi kendini yanıltıyor.

### **Lopnor Ağzından 100 Cümle**

1. Ben bu insanı görmüştüm.
2. Bu atın ayağı büyük.
3. Bunun problemi çoktur.
4. Bizim ev kavak ağacının yanında.
5. En tatlı kavun.
6. Mamut'un koyunu dokuzdur.
7. İki kişinin çocuğu var, birinin çocuğu yok.

8. Bizim älli altı tane koyunumuz var.
9. Sen bu ağacı evin arkasına koyuver.
10. Meryem'in gömleği kırmızı.
11. Onun sözü yalan.
12. Göl süyünden nehir suyu tatlı.
13. Yazın sıcak, kışın soğuk.
14. Su şir şir akar.
15. Onlar yüzmeye gidecekler.
16. Büyük kavak ağacı kırılır.
17. Nehir buz tuttu, balıkçılar balık tutacak.
18. Güzden sonra gideceğiz.
19. Ben elli civarında koyun alacağım.
20. Sen uyumayı biliyorsun, çalışmayı bilmiyorsun.
21. O buğdayı ordu.
22. Emet kavak ağacını kesti.
23. bıcaqla kestim.
24. Sen yazıyı güzel yazdım.
25. Çimi orakla ordum.
26. Korlaya vardım, genel sekreteri gördüm.
27. Sabah hava açıldı.
28. Devenin büyüğünden aldım.
29. Bütün paramı hırsız çaldı.
30. Malımın tümünü sana verdim.
31. Bütün buğdayımı satıp bitirdim.
32. O okudu, ben yazdım.
33. Dikilmiş fidanlar yeşerdi.
34. Yazın doğan taylor büyüdüler.
35. Poltoyu aşağıya koydum.
36. Mektubu kırmızı kalemde yazdın mı?
37. Göl buzlandığından balık tutamadı.



38. Ben onun yazısını okuyamadım.
39. Bugün hava açık, fakat soğuk.
40. Koyunla koçu bir yere koymazsa, koyun kozu doğurmaz.
41. Beşe sekizi eklersek on üç yapar.
42. O geçmişte demirciydi.
43. O geldiğinde ben evde yoktum.
44. Horoz öttüğünde biz yola çıkmıştık.
45. Geçmişte sık sık yağmur yağardı.
46. Sütü kazana koyalım.
47. Köprünün üzerinden geçilir, buzun üzerinden geçilmez.
48. Koyun eti yenilir, domuz eti yenilmez.
49. Eskiden burası insan geçemez kummuş.
50. Yazdığım mektuptur.
51. Ben gelinceye kadar bekle.
52. Bu ilacı içip bak.
53. O yaban domuzu vurdu.
54. Geçen seneden önce hububatımız eksikti.
55. Buzladıktan sonra, ağıla gideceğiz.
56. Bundan beş ay önce büyük mahallede yangın çıktı.
57. Biz göğü, sarıyı ve kırmızıyı severiz.
58. Gidenlen gitmeyenlere yol göstereyin.
59. İşi bozan sen, düzelten ben.
60. Onun okuduğunu dinledim.
61. Onların geldiğini gördüm.
62. O Çoñköl'e gitmek için hazırlık yapmakta.
63. Başına giy bak.
64. Atın koşanını alırım.
65. Yaşlılar kırmızıdan daha fazla beyazı severler.
66. Balık tutmayanlar balık tutanlardan alıp yesinler.
67. Oynayarak konuşsan da düşünerek konuş.

68. Ben Tayız gölüne sadece bir defa gittim.
69. Sen Mahmutu evin çatı penceresinden sok.
70. Muhtarın lafını dikkatle dinledi.
71. Rüzgar durursa, göle gideceğiz.
72. Atım yakalanmış olsaydı, cirit oynamaya giderdim.
73. Geçmekte olan ceylanı vurmada n gittim.
74. At aramanın yerine eşeğe binip gidelim.
75. Koyun eti buluncaya kadar keçi eti yiyelim.
76. İşimizi bitirdikten sonra, dönelim.
77. Eskiden bizim kaldığımız yere kimse gelmezlerdi.
78. Değirmene giden Sali Kariymiş.
79. O çocuk küçükken çok güzeldi, şimdi çirkinleşmiş.
80. Karanlıkta yılanın üzerine bastım.
81. Ben iyileşmiş olsaydım sevinirdim.
82. Bu adı dalaşıp sonunda sen almışsın.
83. Sözüün varsa yüzüme söyle.
84. Onlar gitmiş, sadece biz gitmemişiz.
85. Sen kalırsan, ben de kalacağım.
86. Ben yemeği pişirdiğimde o geldi.
87. Eskiden ben yerleşim yeri dışında otururdum, şimdi mahallede oturuyorum.
88. O iyi çalıştığından dolayı çalışmada örnek adam olarak seçilmiş.
89. Toxti danaları iyi baktığından dolayı çoban başkanı oldu.
90. Usta olmak için çok iyi çalışmak gerek.
91. Deve karvanı gibi öğrenciler dizilerek gidiyordu.
92. Benden izin istemeden göle gitti.
93. O Kara'ya kaç defa gittiye, beni o kadar defa ziyaret etti.
94. Kolhoz müdürleri nereye gidin derse, oraya gitmek gerek.
95. Nerede insan çok olsa, orası abat olur.
96. Param var, fakat bir şey almadım.
97. Kasımı gidecek diye her şeyi hazırlamıştık.

98. Biz balık yakalamak için çok olta yaptık.
99. Mızrak olmadığından domuzu öldüremedik.
100. Yazın dere toplayıp kışın ceket diktiremedim.